ՎՈՒՎԱՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Երկրորդ տարի 17 Մայիսի 1847 Համար 20

Սանկտպետերբուրգ, 22 Մարտի։

Նորին Կայսերութեան Գեներալ-Լիութենանը ընկալան զուարթաբար համբաւ խոսելոյ Նորին Կայսերական Բարձրութեան՝ Մեծի Իշխանին Կոստանդնի Նիկոլայեվիչի, ընդ Նորին Պայծառութեան Ալեքսանդրայի Դրուհւոյն Մարիոնն Ալեքսանդրովայ, առ որ յառաջնումն Օգոստափառ Ինքեանքն նորա դրեալ էին զիւրեանց հաճութիւն և հաւանութիւն։

ՆԵՐՔԻՆՈՅ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՈՍՏԻՆ

Կրկին առ մեզ յԵրուսաղեմ Սուրբի գեղեցի։

Յերկրաւոր Մայրի գլխաւոր Հրամանատարն 'ի Ալեքսանդրապոլ յաղթանակաւոր դէպ 'ի Նորգրան, և էին յիջեանն Սուրբոյ, ուստի գնաց 'ի տես նորաշէն տաճարին, որ 'ի վերայ Հանդարտարանին, ասասանեալ է առաջ և նիզն 'ի Ներքոյ Մայրոյ Նեստորեանցի։ 'Ի 4 ամսոյս ապրիլի զբաղաքն Ալեքսանդրով ընդ իւրոյ 'Ի գրգռոյ գործ մի պանծալի գործեալս առ ոտիսամբ Նոյոյ գնացեալ։ Զմեծ ինչ թշնամեաց առաջնորդեալ 'ի բաղում Նայիպաց, զեշերայն անց ընդ գետն Փրատայոց։ և

ընդ լաւատեղ տուրն եկն և եհաց առ ոտիսամբ Նոյոյ գնալոյ։ Զոտանոր յերկուս պատառեցաւ ատրճիս լեռնականաց, հետ ոտիսազգին երկոքումբք հրաշինալ մնացաւ. տեղեանն, իսկ այրուձինանց 'ի միւս ոտն։ Նոքա լաւագոյն զոյս զոքանչն Ալեքսանդրով, իսկ և իսկ եսքն հարիւր զարգանոքն հեծելով փութացան առ թշնամին։ դՀետ նորա գինեալց հանդերձ երկոքումբքն հրալինեալք և գոլոր ինչ 'ի Ղրասինանի 'Ղրենադերսկի գնդին։ Նոքա հեծեալք հասին յանին զեղոյն Նոյոյ։ զորս վարն անդանոնց կացոյց և կոչեցեալ զոքա, և մնացեալ զալաւաեան հետեւակազօրսն։ Նոքա Զնչէնք կամեցան զմարդ առնալ զգաւեալսն։ զանոնք հարկանելով ձոն էին ի մերոյ զօրայ։ Լակ ամենք 'ի մերոյ զօրայ յարձակեցան 'ի վերայ նոցա առաջոր, ամենք Հարատար և Հնարաւոր հրձգութեամբ 'ի ատենոյ շլմեմի արկեալ ընդ հանին, յարիշանին զարշարեցին զնա։ Ալեքսանդրն յայսմ ժամանակի թագեալ 'ի տեղւոջն դերիներբերն 'ի Հոռոմաստան Նոյոյ գնալոյ։ Ամենայն մնացեալ 'ի մերոյ ինչեանն զարձեալ 'ի Հարկանել, ինչանքն խակ և խակ յրուեցան և թագին անդանոր զրեալ ամենայն կերոյ 'ի զարեւարդի։ Մնացեալի Նոյոյ դերիս զրնշակս։ Նոքա հեռանալոյն ևս եհաս 'ի տեղն կռուոյն, և երբ գոյն փութացեալ յոգնութիւն յինչ անէին Սուրբոյ։ Եկն ցկէս ճանապարհին, թշնամին երբոյն արձակեալ զինեալ ինչանքն փութացան և եմուտ 'ի մէջ մեռելոյ անասունն։ Լրտեսք ասին, թէ 'ի գաւառատակի անդ լեռ-

նականոց էին ուրեք Նոյեալք մարդոյն Զնչէնաստանցիք, և ապանեալք 20, և բազում վերաբերեալք։ Գլխաւոր Հրամանատարն 'ի կրկին անգ փառաց շնորհաւորեաց զյաղթութիւնն, պարգեւեալ զանազատութեան նշանս երից Նոյոյ։ Զոր ասեալ էին զերբշանս։ Նոյսմ արքատանդ քաջագործութեան 'ի մերոյ զօրաց չորս անձինք մեռան վերաբերեցան։ Զոտքութեան արժանի է զարմանալն Ալեքսիոյ, որ յամենայն կռիւս ընդ լեռնականաց յանձինս հանդիսացաւ արագութեամբ և Հարատարութեամբ իւրով 'ի սուսերամարտութիւնս, նոս և արդարակրով զուարթութեամբն և զգաստութեամբ յինքն գրաւեաց զմիտս լեռնականաց հանդերձելոց զնապարզութիւն խորհել ընդ մեզ։

Ի գեղն մայիսի 'ի վերայ հիման բարձրացոյն Հրամանի, որ 'ի տուն մարտի անցեալ 1846 ամի, 'ի Տիֆլիս բարեալ եղև կամարակոյն (ժողովարանն) հատուցեալ վասն 'ի յոյս ընթերցեալ դիւանանդանէից և զարգացեալներից տանցն Վրաց։ Նշանաւոր ժողովեցան 24 անդամք նորա յԱշնուակեանց, երիս անդամն 'ի Կառավարութենէն և Դատարանէն։ Սենեակն 'Ի ներքոյ առ Լանգանոտերի Կենտրոն Երկրորդ։ Ընդ ներքոյ զատն նոր և Բարարարեան դիւանաւոր Կառավարչն 'Ի ներքոյ Լիբանանոս Լարիոնին, և դեռ սրակաս Գուսարարեան 'Ի ներքոյ Մարիոր Նրանցանն։

ԲՐԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։

Երեք փոքր։

Ի ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԵՒՑ։

(Շարունակութիւն։)

Հուսի ուրեմն եկեալ ելհաս մեծահանդէսն այն օր ընտրեալ։ Յերեկոյեան պահս լուսաւորեալ ապարան մեծի իշխանին բիւր ջահիւք և մանեղեղ։ առաջաւոր վասն հանդիսի պատրաստեալն, զարդարեալ էր ծիրանի թաւշով, բազմոցք, յորոց վերայ դեղեցիկագիր օրիորդք Վենիոյ յայլ և այլ քաղաքաց եկեալք նստակ ունէին, ծածկեալ էին 'ի մեռապանոյ գորգս՝ ոսկի վերջաւորք։ Լակ վասն մեծի իշխանին Ալեքսիոսի և իշխանին Ալեքսանդրայ յաշդարեալ էր աթոռ բարձրագոյն։ ուր եկեալ կային ոմանք երկուքք վերակոչեալք՝ ոսկեզծեալք։ 'Ի միջոցին ը որ դնեալն յարդարան մեծի իշխանին՝ խանիր բազմաթիւ ժողովրդաց՝ և ազգք ազգք լրացուցեալ վառեալ տեսանիւք։ Հուսի ուրեմն լեալ եղեն բանբասանք տեսարան ելեն զմայլեցուցիչ, առաջի եկն ամենեցուն։ մասագահաւ կուսանք՝ իբրեւ հնգիւր՝ նման

գարնանային վարդից՝ երկու երկու անցեալ ընդ մէջ խարտեացեալ ամբոխին Փիլիվացւոց՝ ընթանան յարարանս մեծի իշխանին։ իւրաքանչիւր որ 'ի նոցանէ ունի ընդ իւր զազգին մի։ և Յուլիանն արքանեկն Պարբեանոյ և Աղեքսանդրի։ Ա. գեալ էր զհանդերձս ոսկեայս և ածեալ զգեստի իւր ընդ մէջ։ Հիւսեալ շիկագոյն վարպ նորա՝ կապեալ էին հասարակ ժապաւենիս։ 'Ի սիրտ գոգոյնն մերձեցաւ նա յարքունիս մեծի իշխանին Ալեքսիոսի։ նստաւ 'ի յետուստ քեզց իւրոց։ և անհամանելի ինն ապդեցութեամբ շարժեալ՝ 'ի գաւառն հայէր՝ ընդ որ մատանել ունէին իշխանն Ալեքսիոսի և որդի նորա Ալեքսանդրայ զեղեցկագոյն էր։ Զոտանս ձիգս լուսեալ ոսկի էր յարարնիս իշխանական։ Այս ահա յանկարծակի ձայն պատարագական նուագարանաց բազմեալոց զլսեալս ամենեցուն։ դրուանք Հռենիսամբ բացան, ընդ որս մատանեն բոեալք և հայոյք՝ որք դիպակազգեալք և որք ոսկեալ զգեստք՝ 'ի զարհ ոսկիս և 'ի ոսկեալս փայլակեալս, հանդերձեալս 'ի միջ բոլորանարանն ուղարանի՝ կերպարանեալ կայք 'ի մէջ բոլորանարանն ուղարանի՝ զրեն հանդերձի՝ կերպարանեալ 'ի պատկեր մարդոյ։ Ա. Ա. գինի՝ արդեաք զաղբ յանձին Սուրբանն։ . . . . . սիրտ նորա խռովեալ յոյժ։ . . . . և այն ինչ հայեցաւ 'ի զեղեցիկն Ալեքսանդրայ՝ եղեւ՝ զի և նորա զինքն դրաւեալ էին ոչ։ Բարեկ՝ նա առ։ Յուլիանն մերձենայ։ Աղեքսանդրի և

ահա յերեւանեալ իշխանն Ալեքսիոսի 'ի արքունարարդ հանդերձս իշխանական, որոյ առեալ ընձեռանկ դեռանհատակ և ջինաղագեղն Ալեքսանդրայ՝ հանդ 'ի հանդէս, բացաւ դէմ՝ զնարարդիս շիկ՝ ծածանեալս զուսամբ՝ 'ի գլեսոս հատարակս։ Յերեսս նորա փայլիցն գեղեցկաբեմեան տեսանէր։ 'Ի մեծագոյն և 'ի սեւագոյն աչաց նորա ծածկելոյ 'ի հոծ և 'ի խիտ յոցեկ վարդ։ Ելեր բոց ընդաւ։ մէջք նորա փոքրիկ էր և գեղեցիկ յոյժ։ գոգայքն փոքրիկան, ամենայն շարժմունք նորա նազելի։ Ա. ռ՝ թշուառացելոյդ Նուրիանեայ։ զնե՞ էր ընդ սիրտ քո՝ յանկարկիլ 'ի պատանեին հրաշագեղ։ էր գուրկ եմ՝ 'ի գեղեցկութենէ, զմի՞ զհարստութիւն ոչ ունիմ՝ ասէր նա։ 'Ի միտս իւր։ և յոյժ ոյ հանեալ զաչս 'ի կուրծն խանարհէր։ որ սատանայդոյս խաղէր։ այլ գարձեալ ակամայ կամաք 'ի ջինաղագեղն Իշխան դարձուցանէր զհայեցուածս։ որ միոյնակ կանգնեալ կայր 'ի մէջ բոլորանարանն ուղարանի՝ զրեն հանդերձի՝ կերպարանեալ 'ի պատկեր մարդոյ։ Ա. Ա. գինի՝ արդեաք զաղբ յանձին Սուրբանն։ . . . . . սիրտ նորա խռովեալ յոյժ։ . . . . և այն ինչ հայեցաւ 'ի զեղեցիկն Ալեքսանդրայ՝ եղեւ՝ զի և նորա զինքն դրաւեալ էին ոչ։ Բարեկ՝ նա առ։ Յուլիանն մերձենայ։ Աղեքսանդրի և

Ի Հանդիպի ասա բազմահանդես Կնիքազ Աշխիմոնն խոսեցաւ ղոյս ձառ՝ ի Ս. Քաց լեռնաց։

«Տեսուք Իշխանաշնորհք և Աշնաւորք

Լերանդանիբուսմ՝ ի ՃՆՉ. քաղ. յայտնի է վերնապատմութեան առաջակայ գործոյս։ Աշնոյն ջանից մերոց նպատակ է մշանջենաւոր պէտ ցիսա մեհեանն մերոց զուսանանէն դրապիսս կամ զիրաւորեալս մեր, եւ զպիտանս որոց խոստանի եղեն ամենք Աշնաւականաց Ս. Քաց առանց զիսաթեան Կարոխայութեան, այժմ՝ ի գրոց հրատարակեցեալ են։

Յարգաս ար Աստուն բարեխոսութեամբ Տեզարգարեն Աստուած, ոչ միայն շնորհեաց մեզ զհնչակ իսանոն, առ՝ ի պաշտպանել զմեր ազգահան իրաւունս, այլ և ամենազարմանալի բարեհաճեցաւ մեզ յանձնել՝ ի յայտ բերումն այնպիսի գեղոց, որոց վասն երջանկայիշատակ ազգայն Ս. Քաց Հրամայել Խնդրեաց, հանձնարարեալ հանդերձ ի Աշնաւականաց Սենեկ Կայսերութեան Յունաց։

Սենեմանդ են գանձնարարութիւնք Յունական միայն առ Ս. Քաց Աշնաւականս, այլ և Ս. Քաց Աշնաւականք ապրեանն գանձնարարութիւնս Թագաւորաց իւրեանց։ Լոյն մեծամեծ գանձնարարութեանց ապացոյց է և այս։ զի զնաւ զեալ խշխանութիւն ետ Ձեզ, ասելով Հայրնակիցք իմ, իսկ զիս Կառավարութիւն պատասխանեցաց անուանէր Եպիսկոպոսի ձեռքոյ։ Սա բնական՝ ի Տեզարգահն զՀրաման բանալոյ զիսամենայս, ոչոյ գանգաան ընտրեալ էր զարք։

Եւ զարք և ետս տեսնոր, քանզ ծառայքս ընդ պարտաւորութիւն մեր արքային, զուցցան զմեզ ազատութիւն որչափ այժմ մեծի կոչմանս, այնչափ և գանձարարութեանն մեզ։

Եւ ետս և զարք թագաւորն Աշնէնն՝ ի ջրոյ մեր բաւական զիրգանն հեռանել շնորհաց խաղի մասց, այլ եկայք ընդունարան՝ և ի մեզ հրատարակի հրաշեցաք զիրն երգումն առաջի ծերոնոց արտաքոյ թագաւորին, և ապա ձեռն՝ ի գործ մեքենաց, ոչ ակնկալելով նախատանաց, ոչ՝ ի կառավարութենէ և ոչ յընկերակցաց։

Լուցայք այժմ, եկայք Տեառք, երկիրս՝ ի տաճար Աստուծոյ, ապաշխարեցք զԱստուած՝ ի սաբք սրտի պարգևել զաւաղջութիւն և զերկրար կիսոնս (Հրատարակութիւն թագաւորին մերում՝ կարգացաք առաջի նորա զերգումն, և անուի եկեալ՝ ցա՛ւք՝ ի միաբան սեռանեալ զԱմենիսիոյն։

Տեառք, անդուանկիցք մեր՝ ընարեալք՝ ի կառավարութենէ, երկնին վերջք և հանգրդք մերոց գործոց, և ապա յայտ է լիս մեզ՝ ասացեալ նոցա՝ զոս լիցս յապաշխարս։ Յիշեալ մեզ զքարարարութիւնս մեր։»

Ցնեսս ուշադրութեամբ ունկն մատուցանել՝ ի Ճառս՝ ամենեքեան ընդ առաջ՝ յերկնչելի Աստուծոյ, և յետ որդոյ սրտապարագին անդամք Կառավարիչն՝ առաջի Ամենաշնորհ գրաւելի փրկչին, առաջի խոսք նորա և ուսուցանին ընտիրեցան զերգումն և գործեան՝ ի գահիճն Վասիլիսի, ուրանալ և երդուան Լուսաւորչին և անդամք՝ ի կառավարութենէն քնարեալք, և ընդառաջ գործարարեալ իշեան։

Ի մեկին 8 Լուսին գրագրեալ ուսուցանելիս Իշխանաց հին Ս. Աստուածածնայ՝ յայտ անկաւ՝ ի Տիրոջ գէպ՝ ի Հոմիսոյ՝ ի մեծաւանեալ երդոյ՝ ժամ. գիշերոյն։

Կարաւարութիւն ընկերութեան կանոնաց խնամակալաց գրագրեն գրիգորեան Աբրոյ Լուսնոյ, ընդ հոգ յոյսանել նոցին գործարարութեանց, Հայագրի իշխանաց հեռոց։ Աշաքեան. Սարիսոյի, Լիկոսերինի, Թոքատի և Լիկաստերինի Լեհերգութիւնքեր՝ Իշխանաց հեռոյն Թոքատոյի Թուռմանեանցի, ոչիկ հանոց Ադրիանոպոլի Ամիրայ և Կիկերի Գաբ. Հիրեցոյ, զի քան յանկարեալ խրբեանց գանգանեալ՝ ի Տեզարգահն զՀրաման բանալոյ զիսամենայս, գրոյ յանգաան ընտրեալ էր զարք։

Եւ զարք և ետս տեսնոր, քանզ ծառայքս ընդ պարտաւորութիւն մեր արքային, զուցցան զմեզ ազատութիւն որչափ այժմ մեծի կոչմանս, այնչափ և գանձարարութեանն մեզ։

Եւ ետս և զարք թագաւորն Աշնէնն՝ ի ջրոյ մեր բաւական զիրգանն հեռանել՝ շնորհաց խաղի մասց, այլ եկայք ընդունարան՝ և՝ ի մեզ հրատարակի հրաշեցաք զերգումն առաջի ծերոնոց արտաքոյ թագաւորին, և ապա ձեռն՝ ի գործ մեքենաց, ոչ ակնկալելով նախատանաց, ոչ՝ ի կառավարութենէ և ոչ յընկերակցաց։

Լուցայք այժմ, եկայք Տեառք, երկիրս՝ ի տաճար Աստուծոյ, ապաշխարեցք զԱստուած՝ ի սաբք սրտի պարգևել զաւաղջութիւն և զերկրար կիսոնս (Հրատարակութիւն թագաւորին մերում՝ կարգացաք առաջի նորա զերգումն, և անուի եկեալ՝ ցա՛ւք՝ ի միաբան սեռանեալ զԱմենիսիոյն։

Տեառք, անդուանկիցք մեր՝ ընարեալք՝ ի կառավարութենէ, երկնին վերջք և հանգրդք մերոց գործոց, և ապա յայտ է լիս մեզ՝ ասացեալ նոցա՝ զոս լիցս յապաշխարս։ Յիշեալ մեզ զքարարարութիւնս մեր։»

Ցնեսս ուշադրութեամբ ունկն մատուցանել՝ ի Ճառս՝ ամենեքեան ընդ առաջ՝ յերկնչելի Աստուծոյ, և յետ որդոյ սրտապարագին անդամք Կառավարիչն՝ առաջի Ամենաշնորհ գրաւելի փրկչին, առաջի խոսք նորա և ուսուցանին ընտիրեցան զերգումն և գործեան՝ ի գահիճն Վասիլիսի, ուրանալ և երդուան Լուսաւորչին և անդամք՝ ի կառավարութենէն քնարեալք, և ընդառաջ գործարարեալ իշեան։

ԼՈՒՐ ՕՄԱՐԵԱՆՑ։

Աղգին անցեալ հանդարտ մեր լուսաբեր ուսանողաց ընթերցողաց յայտնելով, թէ երեքեան Թաքուանք ուրախագ բեղ բարեբամ ունեցին՝ այլ արամեան մարդանք տակաւին յոյժ փարանք են վատնարդ և ուսանակք չեռանան մնաս կոստուրեալ Թիպիս և պատանեն Թէ թագաւորաց յանգիջ գրեալ՝ զանգանեալ զանգարանս հայաբնակ զանգարանս՝ զանգարանս՝ զանգարանս՝

Օրագրութիւն Ընկերաց Միաբանութեան Ղրիմի Խարբերդ այսպէս։

Ուշի ուշով դիտեալս ընթերցանութիւն՝ արարեալ իմ՝ ի վերայ մատեանս յընթացս ոտան առաջի, եւ՝ ի Տիւրինայ, Խարբերդ եւ Սարգսապատ հանգոյն ասելոյ, զի մատեանս գիշերայն շեղջանիցեն՝ ի մի վայր կուտային եւ առաւել՝ ի վերայ երիցան եւ չարացեալ խառնեալ, Բ. յամ ցնոյն գիրքս գիշերուն առնելով՝ ի ձոյս Ղ որայեռաւոր, ասելով զի մատեանս գիշերայն մնալին ի մէջ խառնեալ, զոր Թոմայոյ կոչեն Եղազար Տիւրեան։ Այս գիւռ զարմացայ զմիտս, հրամայեալ, թէ զարգեցին զայնոսիկ խառս եւ ընդ երեսին՝ ի շեղջս շեղջս տեսանեցեն հեռի մերերոց։ Օրն ոչարակս ուրբաթաբաղ։ գնացի՝ ի գիշերի եւ ասեմ։ զի մատեանս կուտեալ էին՝ ի վերայ խառնեալ։ եւ՝ ի մերձենալ մարդիկն լսարարեալ (մանաւ) կացին անշարժ ամենեքին։ Նայեցաւ հրամանիցի ինոքաք չարել զիարտս զոնեալս կրկնաբերեալ։ եւ՝ յանկարծ գիտաց զի՝ ի նոսա եւ ոչ՝ մի՝ ի մարմանց՝ ի գուրս ելեալ՝ ի բացոյն։ Բ. յամ. հնարիւք՝ ի ստանալ եղեն 800 բաւականիւն սաձենից մարդաք անհետ եղեն խարտ։

(Կ. № 19.)

Տիւրինաքնակ հայոցին ասելիներուն գրած Մէրիմա Մէրիմանեանց գէջ առ մեզ ընդարձակագոյնս, ըստ հոմարելոյ արքունի հեղինակութեան ուսումնական գործոցն՝ ի ամն։

Մեծապատիւ Հրատարակիչ ԿՈՉԱԿԱՍ Հարգելի։

Անցեալ յանդիման ազգս զուարճանալ ի ոգոս ոգոս հնան՝ ի մարեխի յաղագս Հայաստանեցոյ, և զմեզ՝ յիշատակելի ի զանազան գրեանս զիպուածի յամի 1825. երբ յանդգնել 22 ամաց միւսանգամ երեն եղաս այն կարասանեան միջան հրաս իրենալ իմ՝ ի քաղաքացոյց խնոյ քնակչաց Տիւրինայ՝ յանձն առի՝ ի ծերանալեան հասակիս նոպատանալ վիրահաս նեղութեան նոցա, ուստի կազմեալ քան ամենայնի՝ ի դէն և յերեվոյթ և ուսուցանելոյ՝ ի պահպանութեան քաղաքերոյս։ Եւ Մէրիմա Մէրիմանեանս ջրոյ ասս։ Աբրաքանուրքի ազգասէր Հայրապետն Տէր Եմի-

Մէջն և առ Պայծառաւորեալ Փոխարքայն Կովկասու Իշխան ԱՐԻՈՆՑԻՆ՝ յոյն ապրիլի ոյրք ամի, յորոց ընկալեալ Ամենայն զորհնութիւն և զիանգակ յանձնարարական յանուն Խարձ Արքատան Կ. ուսիան Ազգ Հոգեւորականի Տիւրինայ, որ՝ ի Մայր Աթոռն Էջմիածին, իսկ՝ ի վերջնոյն՝ դիրատուեալքը յանուն ինքնուրոյն և ինքնուրեան պաշտամանից, նշն՝ ի 10ն նոյն ամսոյ՝ ի Հանդարտիկ ուղեկցութեամբ Յակոբոյ քահանայի Տէր Աբրահամեան, Պարանոյին Սենեռայ Խնկիրարեանց, Աղաթանոյ Եղոկիմեան, Փրիգանի Վարդանեան, և Տիրայու Սահիմեանի Տէր Աղաթեան, ի հարաք ամենեցուն ցանկանի Տէր Աղաթեան, ուր նարարեալ սեռաթիւն ընդ նահանգապետի սահմանին և ընդարձակ գոյատեալքը յանուն Պոդոպանի սահմանագրի հիմնարարի, ի սահմանագրելոյ մեզ զարհատանոց, զիանցեալ խանդարեալի հոգւոյ յանձնարարեալ Հայոց Ազգի Հոգեւորականի Հիմնարարաց Աբրահամ Ազգ Ամենայն Աշխարհի։ Ի վերջնումս ընդարձակ դիմեալ զոյս յանձնարարութեան Ալ հնարաւ Պարոնիրդ Կոմիս զիկաբ, Աբրահամ Ազգ ուսիան կարեցին զարանալ մեծարանաց։ Նոսա զինեալ կատարելոյ՝ զոյս խառ զարարանաց՝ ազգ Եմանելոյ սրբազան միանձնոյ՝ և առանձնոյ մեզ առաջնորդ զ. Ազարիա վարդապետն Օթարեանց և զանասնապետն Անելքոս զվերին Աբեանց, ելաք անոնք Հարիւնաբերեալ մեծաս առ Ծերունին Աստուն խառնարարն բոլոր հնարաւ անոնք մարդիանեան՝ ի փարանկեալ ձորամերկ դրոյ դարանեին ցվերջին երիկամուրջն (1840) մեծանան մեծատան Աբրոյն Յակոբոյ Ամբեանց Հայրապետի, և ասիս մի՝ ի վերոյ զրանելարաւելն ազգիս նոցին, իսկ մերձ փանացն հինն Աբրահաբ. ծած ինալ միանգամայն՝ ի վերջ ելելն՝ ի պատուհան մերոյ ընդարձ։

Պետան Յարասն գոյր զայրացեալ՝ ընդ ար ամանդարեալեանս Հայազգի նուաստեանն անցեալ անմոռանալի և առեալ՝ ի զարհանացն սահմանին հիմնարարեալ և մշակս՝ ի նոր Աբրահամոյ՝ ոկսաք բարձրանալ՝ ի վեր կոյս յերին։ Ամենատան Աբրոյն Յակոբոյ և Աբրոյզ մնան Աբրահամոյ տաղանին պանիլ ի լեռնակ ոնոսի առաջով և դարձեալ՝ զիրի բարձանալոյզ արնոգալեան գրաւոր՝ ի վերջոյ զարբերին։ (որոյ կամարն խառնարհնալ էր՝ իսպառ) զոր մարդեալ բարձաք՝ ի առաջանս զնարն՝ ուրբ՝ ամրաս ուրախանալեամբ։ Ի վերարձի մեր՝ ի Սուրբ Յիսուսն ընկալան

զմեզ արժանայարգ միարանք տեղւոյն հիմարիս։ Օրագրեցին երեսնեցան մեզ տարին արեկաց Ամարարանան գաղտի։ Յանցանելն մեր ընդ գաւառսն Դիւզարարանի մատաք՝ ի Սուրբ տեսան Անանայ յերկրագրութիւն։ Լսեալ՝ ի մատանելն մեր՝ ի Տիւրինա, թէ զանգ ընկալաս զմեզ Յիսուսեանցն ուստա Հայոց ժողովրդեան։ գիտեմ հաւատաս թէ ցարդ հրատարակեալ էք Զերով բանդարարանն լրագրաս։

Օրագրութիւն առ արքեալ առ Ազնուազունն Զեր, լեմ յերկրայս թէ՝ միջոցաս սրաղրի Զեզ ապագրեցեալ ծանուցանել ուշիր սիրելի հայրենակցաց իմոց և միանգամայն զի՝ ուշադրեսցեն յանդուգն նոցին։

Որոց հոգ խոնարհ ծառայ, 14 կարգի աղիճանաւոր Մերիմա Մերիմանեան։

10 Մարտի 1847 ամի։

Ի Տիւրինայ։

Ի հիշողութիւնս, որ է ուղիղարդ՝ յեր համարանման, ասելարանիւն գրաղարիս մերոյ որպէս կանոն ինն է արարեալ այդ երանելի բարձրաւանդակայն Աշխարհիս։ Ոչ է այս եղիկրարանիւն ճշմարտոյ սրբոյն Դանիելի, որ ամիսաբեալ կայ՝ ի գրքերի մատեանս, այլ զգաստանք գրաղարարանց։ Ինանիկը գրագարիս բանանեալ, են գնոնն ազգին՝ ի բարդանդիի ձեռ և ուսարս և զգաստանեալ ուրանանեան։ Պանգանիրք՝ որք չեն անդեակ ասելարանեանց գրաղարիս, յորոց Հանեն՝ յանիեան ասեն իրանց՝ ի գրեսանք ճանաչանեան։ Ա. Հարց գրաղարարի սեն մեր. նանանդ գիրն, և ընկերցեալ գիր ծարդ՝ ի ծարդ գորարարդ զգաստանց։ Հանարկեալ ինք դուստարիանիրն է ասելի այսպիսի շարժանց։ ոչ։ Ազնեալի քանկիչ գրաղարիս միարանիս ծանուցեալ ոնկանանարանիւն այսպիսի ընկերարդ, իբրեւ կանոն հանանանալ են՝ ի միջի խրեանց և այսարանիկս սանիկ, Ռ. խանիս և ոչ պանանանաց, նոր քնանիչաց ասելի՝ ի Ճանարարհորդանիւնս և՝ ի չարարարանիւնս։ Ասանիանիւն անանանց սարա յայնանիկ կայ հարանանալ։ Որը ծանեն գոդ այնրչ ընդ ասանանան մարիսի, չէ ինչ զարանանք՝ ինչ վարդապետ անիցին միմիանալ ինչանա, և չի ասրանանանիւն գրեսան։ Խարանանք ընանիչ գրան-

---

ձայն փոզոց և ակնան կարանալ։ Ռեկերարիից կանանք Յուլիանեայ՝ ի հիսարանն կիմանին գայլերանա՝ ի սիրարանեմ՝ շարժանանս։ ՝ի Թեմեկի ընանարան և յերարարանիւնս խրեանց։ իսկ Յուլիանեն՝ ի միկին ձայնեն՝ ի նարոյ կարդանանալ՝ ան-կանանանք խրամ՝ ի այլ բարանք եչ ընդ ասանանարան։ Յանանայն՝ ի շարժանանարան զարանանալի հին երաներ՝ հեգանիւն միարանալ ընդ ասարանանան

գաբաս են ձրի թժշկարան, կամ լաւ ևս ասող ջուրը վայրի, ուր կաթեն համարձակ նստիլ, խմելու, լողալու, ներս դնելու յանկարծ յինչեանս կիսոր ուսանող գաւրիմ։ Ալ էր ուրեմն յաւելու զաւուրին նշոյլ իւր, մինչ լեռան Մէնաճինդայ սեւաւոր գոյն ղեղն զարդարեալ, ոսկեաձիգ հիւսք ամենապարհի, ընդ որ ելանեն 'ի գաւառ 'ի մեր լիրի, ծածկեալ էր բազմութիւնամբ մարդկան, յորոց սմանք երթային և սմանք գառնային։ Բազի՞ սարդաղք զգեստուց, քանի՞ երանդք կերպասուց, քանի՞ ձևք վերարկուաց։ Հառաստակք, սառաստակք որոց, անուանք անգամ ոչ դառնին 'ի հայուն, ուեռ խիտ քանի՞ օրինակաւ զարդարեն գլուխս մեր։ Ալեն այս ամենայն գաւառական հագուստք ոսոտերը սառրատիկ Պառեաց։ Օր ինչ ծնանի Լեռրոպիա յերկանց նորաձևութեանց, օրիորդք թիւիլեղոյ ձեռնհաս լինին սեղհանանել, և ոչ գտանիցես այսպարի մեծաձախ ղեռոս 'ի զարգ կանանց։ Շղաշատեան և երևելին Լուսնոցի, զորոց քանքարտանոց խոսքք որ իսատք 'ի հնումս, ոչ վայրի անեկին ընդ դառատնքալ մուսացութեան։ Սառաստակք Լեռրոպիական նորաձևոյ՝ ծածկեցեն զամ սրկանելիս։ Այս ե տեսարան Մէնաճինդայի զրն ոգեղին։ Իսկ սառորոք նարին ելանեն հանդարտ մինչև 'ի հասանել գիշերի լի ելին գաղմութեամբ զբօսաւորաց։ Յորոց սանքք երկիցս և երիցս եկին և գարձան, և բազումք ևս ցանկեին անդ անցուցին 'ի տանին բարեկամաց, որոց խորհանչիւրաց տուն եղև խրախճանք ինչուրեք։ Իսկ վասն փողոց և թմբկաց չէ արժան և խոսիլ, իսկ, զի ձայնք նոցա զարիւ։ և զգիլեր ոչ լուեն։ Լռեն հեռի՝ թէ կանուխ և թէ ուշագան այս դարձք տարեկան նուագաց անկցեն ընդ հոգին դառատիկերով։ Ը գրաւ և ծածկոյթք կանանց՝ բայց այս յայնժամ, յորժամ սիրարժակ սպիտին դպչին ինչ արեգի 'ի ցեռան Լուսակաց։ Այնն տեղեկագրեալ՝ թէ ոչ մարդկան սրագոյն են քան զայլ զգայարանս, և չէր այնքան գժուարութիւն 'ի կաշառել զանին, որքան 'ի դիւրել ունկանց։

ՕՀՈՒՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ։

'Ի գիշերի 15 աւուր ամսոյս գիպուած մի ցաւալի պատահեցաւ 'ի ռանն աղքատ անձին տրուն, որ ծառայէ 'ի Հոգեւոր դպրոցի Հայոց, քանզի 'ի դիշերի անսպասիր գող մի մտեալ 'ի տուն նորա վախճանեալ է զպարի մի, ապէր, զոր ոգորեալ ի նոյն աւուր դիեալ էր վասն առեալ գրամաց, առ 'ի պարհոյանել դէմ գասիս մի զկնանաբարձեալ մաղ զերգասանի իւրոյ։

ՊՏՏՈՒԹԻՆ ԼՈՒՐՄ։

Գուշակ. Փարեզ. Հրպիլի 19.

'Ի Հնդկայիրոյ հասին 'ի Փարեզ համբաւք դերի անկուանելոյ երևելի Շէրիֆին Բու Մազի 'ի ձեռս Գուշակաց։ Այս դէպ յանդգնաբար 'ի թագաւոր իւր ձեռնտու եղեալի Գուշակաց Ալժիրիի, մանաւանդ զի նախ քան զայս ասուս նաւատեալ էին և զվերս սոյն մեծազոյն Շէրիֆն կրեալ Ռեն Պալիմա։ Ս. Շերիֆն Բու Մազի գերի կալաւ զրպարտեան Սենտ Լուսոյ ազնուագոյն Թիշարայ՝ կառավարչի գիւանատան Էլտարայ, որ Ս. Ալժիրիոյ։ Դ 1845 ամի Բու Մազոյ վարդապետեալ խառնեցեալ զորոյն գաւառն Հնդկայիրոյ, և փառաք նորա անցին զանցին զվառաք Աբդ Էլ Կադերայ։ Առաւել քան զամ մի ընդհատ նա 'ի մէջ ժողովրդոց հարաւոյ, իսկ գերի անկաւ նա 'ի ձեռին Կոբիրայ։ ուրանօր զՀիդն Թարիքն նա առ 'ի բարբարել զանազարագաշատ խիւն Աբրաց։ Աստ համարան, թէ ըստ օրինաւոր գերեալոց ուրեն տանել զնա 'ի Փարեզ։

Լինելոյն Կենչայ միւսանգամ դարձ արար 'ի Մազրիս։ Թագաւորին Փիլիպպէ յայտնեաց նմա, թէ կամի ինքն Հանապարհորդել 'ի Հռոմ և 'ի Վենետիկ, զոմանս ոյսորիկ, ասեն, և սա Կենչայ լուեալ 'ի յուզարարելոյ զնա չգտան նոր յիսունեայ, զոր տանել յանձն եղեալ էր ինքեան։

Ընդհանուր Պոլսոյի Ամենագրոցից բաժանեցան հաշիւք եկամտից 1847 ամի։ Այսամ հաշիւ դասնեալ և ցաւալի արդեանց և ծախուց վերջին եղեն և տասն ամաց։ 'Ի 1830 ամի արդիւնք եին։ 1031,796,054 ֆրանկ։ Ծախք 1,095,142,115 ֆրանկք։ իսկ 'Ի 1846 ամի արդիւնք աճեցին մինչև 91,422,034,586 ֆրանկք։ իսկ ծախք մինչև 1,605,399,449 ֆրանկք։ 'Ի վերջին եղեն տարիս այսմիսքն 'Ի 1840—41—42—43—44—45—46։ միշտ ծախք առաւելեալ են քան զարդիւնս։

ՏԱՆԿԱՍՏԱՆ։

Կոստանդնուպոլիս։ Հրպիլի 7։

Կոստանդնուպոլսոյ դարձեալն Յունաց, որոց պահանջելոյ Խարբերդոյն Դրան 'ի վայր իջուցեալ 'ի Ճակատն տան իւրոյ և դիւանատանն ընդ Էրիֆն Յունաստանի։ Խարբերդոյն Դուռն զգուշացեալ դի մի յեղափոխութենէ յանկարծ հանդիպեալ։ Ուստի զանձնապարտ եղեալ յղեցաւ երեկ 'ի Մեծ Ներկայական ծանր։ Այնպէս և նաեւ Զմիւռնիան Լեռապիոյ կրեցեալ յաղի անկաւ ոչ Աշխարհագրաց։ Բացաւեալ 'ի նախարարաց, որպէս խորհեալ, գրատեղագրելն առ առեալ ընարելի գրանցն, մինչեալ Էնչեմ փաշայն չէ 'ի Նոցայն խորհրդի։

(Բ. Ա. N 89)

ԱՌԵՔԻՆՔ։

Մինչ էր ես մանուկ
Խորքարնալ 'ի տիրոյ։
Ամ ամէն թեռուոր,

Խոնարհի։

Այոյն 'ի տիս տիրանիս՝
Ընդ բարուրեալ տերեւոց։
Վազվազեալ ասա և անգ։

Խոյանալի։

Մինչ 'ի բոյնս օդականք՝
Դ քաղեն անդ անվրդով

Լանելն։

Ամոյ մանուկ լանելոյն՝
Դ նոցանից փոքրագոյնս

Ուռնուլ։

Հնարեալ անդանդաղ՝
'Ի վարդոյ զմանդակ։
Օրիմ գիրքս 'Ի նոսա

Հանելի։

Օրոյն վանդակ վարդակուռ՝
'Ի միջի դարբուց։
Սանձառոյտ առկախեալ։

Պահելի։

Հուսակ յուսոյ թիկ հեռ՝
Օ վանդակի պատուհան։
Զեռն թարմ բացուրոց

Թռչուլ։

Իմ գերիք նազելիք՝
'Ի բանալն վարդագարդ։
Նորատնիք՝ կամալին

Մնալի։

Իսկ եթէ պատահմամբ՝
Իմ հոտիկ փափկատուր։
Ու նաձին մերձակոյ,

Ոստեն։

Հոյժամայն 'ի յիմ կոչ՝
Հարբաձեալ Ռուսանին։
Դեպ առ խս շեշտակի,

Ճեղքեն։

Զարանիկ Զարանիկ՝
Ընդերկար նազելոյդ։
Ես սիրով անզրագարձ,

Օմանալի։

Խանդի ինձ գորդիս՝
Ղուանել զհոգիս։
Ամարիկ զոր կամիմ,
Ի դիւրին։

Բարաճանց։

'Ի ՏՓԽԻՍ։

'Ի Տպագրանի Հոգեւոր Դպրոցի Հայոց, ընդ յիշատակ Մշեանական Վերադրոյ Բարձրանոց։